

TRISTAN DE ATHAYDE:* ELFOGADHATÓ-E AZ EUGENIKA?

*Wat cane be done with a wolf,
can be done with a man.*
Bernard Shaw

Az emberi vallás.

Az emberimádat a legjellegzetesebben modern vallás. Az ember olyan lény, aki imádatszükségletben szenved. Imádozott már állatokat, fákat, ősokeket, isteneket; néha még az is megesett vele, hogy az igaz Istent imádotta. De lassanként mindezzel leszámolt. És oly mértékben, mint ahogy tévelygett, hogy aztán feltörjön kétes, a világrészeken szét-szórt civilizációiban, megváltoztatta imádatának tárgyát. A XIX. században a nyugati ember főként a tudományt imádotta; no meg néhány szépen zengő mítoszt: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség, Demokrácia, Anarchia, és így tovább...

Ma a XX. század embere önmagát imádoja. Mindaz, amit szabadon, mint eredetit és teljesen sajátját, a múlt minden befolyásától és elfogultságától mentesen alkotott, mindez új ritmust teremt: az emberimádatnak, a ma hatalmas vallásának megnyilvánulását. Midőn az ember lerázott minden jármot, engedelmes tanulékonyssággal dugta fejét saját kalodájába. Azokban az országokban, ahol ez az új bálványimádozás a legnagyobb erővel dühöng, ép azért, mert az ökrösszekértől átmenet nélkül jutottak el a repülőgépig — Oroszországban, Kínában vagy Mexikóban például — a civilizációnak ezeknél az új gazdagainál az új vallás nyíltan és azonnal jelentkezik, sőt hivatalossá válik. Már nem az ismeretlen istennek emelnek oltárt a kételkedők, hanem a XX. század imádozata tárgyának, a mindenható embernek, és különösképen azóta, hogy a XIX. század meggyőzte ezt az embert, hogy ő tulajdonképpen állat. A modern emberhez tapad az a paradoxon, hogy attól a perctől fogva isteníttette magát, amióta tudomást szerzett állati természetéről.

E két, látszólag annyira ellentétes irányzatnak találkozására végtelen tisztaságban jelentkezik Freud filozófiai

* A Brazíliai Akadémia tagja.

gondolataiban. Freud a XX. század gondolkodásmódjának legjellegzetesebb kifejezője. Miután kikutatta, felfedezte és rendszerbe foglalta az infra-emberben az egész ember titkát, természetszerűen kényszerült, hogy kövesse a Nietzsche által kijelölt utat és feltalálja a felsőbb-embert, vagy, amint ő nevezi, az Über-Ich-t.

Azonban minden pogány civilizáció, minden pogány gondolkodó — akár kereszténység előtti, akár kereszténység utáni — logikusan olyan végeredményhez jut, amely tőle magától nem függő tagadás vagy állítás. A nyugati pogányság különösképpen állító. Ez a felsőbb-emberre való vadászat nem napjainkban kezdődik, hanem fellelhető a történelmi időknek mindazon szakaszaiban, amikor a vallásos érzés elgyengült vagy változott. A két végletnek, az ember istenítésének és elállatiasításának ez az egyesítése igen élénken jelentkezik Freudnál. Ugyanilyen formájában találjuk meg a tudatos vagy tudattalan pogányság minden pillanatában. A számos példa közül, amelyet felhozhatnék, három, véleményem szerint eléggé jellegzetes szöveget választottam ki; huszonhat századnál nem kisebb időszakot ölelek fel... Megtaláljuk bennük a freudi infra-ember felsőbb-emberben csúcsonódó paradoxonját. Az, ami hat századdal Krisztus előtt csak sejtés, a renaissance végén utópia volt, ma tudományos kutatás tárgya lett: a professzorok szabályokba akarják foglalni s az államok kezdik közigazgatásilag alkalmazni.

Megarai Théogonis, a görög költő, hat századdal Krisztus előtt azt írta:

„Gondunk van rá, hogy jó fajtájú szamarakat és lovakat tenyészünk, mert tudjuk, hogy jóból származik a jó; de egy egészséges ember sem utasítja el egy beteg nő kezét, ha ennek pénze van. A pénz korcsosítja el a fajt. Nincs okunk, hogy csodáljuk, ha egy faj lehanyaglik, hiszen rossz egyesül a jóval.“

Huszonkét századdal később, a XV. század végén, a pogány újjáéledésnek új korszakában, Campanella *Città de Sole* című munkájában így ír:

„Mi, akiket annyira érdekel a kutya- és lófajok nemesítése, egyáltalán nem törődünk az emberi nemmel.“

És így ismétlődik az eszményi városok alkotóinak közös aggodalma, Pláton *Köztársaságában* éppúgy, mint Morus Tamás *Utópiájában*.

Most, abban a pillanatban, mikor ismét pogány újjáéledés fejlődik, többé nem a Művészet jegyében, mint a XVI. században, hanem a Tudomány égisze alatt — ugyan-

az az aggódo gondolat jelentkezik és fejlődik ki, nemcsak a humanista filozófusoknál, hanem a gyakorlati törvényhozóknál is.

Az az emberi gondolkodó, aki ma legjellegzetesebben képviseli a felsőbb-emberiséget, kétségtelenül Bernard Shaw. Midőn gondolatai során elérkezik az emberi nem mesterséges és végeláthatatlan nemesítésének gondolatához, elhagyja szarkazmusát a filozofálás kedvéért. Gondolatait főként a *Man and Superman* című darabjában és az azt kísérő — általa *Forradalmár Kézikönyv*-nek nevezett — magyarázatában fejtette ki. Már az első fejezetben elkülöníti a civilizációra általa másodlagosnak ítélt változásokat azoktól, amelyeket alapvető fontosságúaknak tart:

„Az olyan egyszerű változásai a berendezkedésnek, mint amilyenek a katonai és papi köröktől a kereskedelmi és tudományos világba visznek; a kereskedelemtől a proletár demokráciához, a rab-szolgaságtól a szolgasághoz, a szolgaságtól a kapitalizmushoz, a monarchiától a köztársasághoz, a többistenimádástól az egyistenimádásig, az istentelenségtől a humanitárius panteizmushoz, az intézményes analfabetizmustól az általános írni-olvasni tudásig, a regénytől a valóságig, a realizmustól a miszticizmushoz, a metafizikától a fizikához vezetnek, mindez pontosan annyi, mint eben gubát cserélni (changes from tweediedum to tweedledee); mentül inkább változik, annál inkább ugyanaz marad. De amikor egy hitványabb alfaját jobbra oltanak, midőn a farkast és rókát házi kutyává változtatják, midőn IV. Henrik gebéjéből megteremtik a mai versenyparipát, akkor, igen, a változás valódi; ebben az esetben az ember valóban a természetet szándékainak alárendelő Isten szerepét játsza, nemesítve vagy lealjasítva az életet egy meghatározott cél érdekében. Amit az ember megtehet egy farkassal, meg lehet azt tenni egy emberrel is.“

Ez az utolsó mondat magában foglalja a super-humanizmusnak egész lélektanát, annak a super-humanizmusnak, amelyik a Nietzschék, Freudok és Shawok országából kezdi elárasztani a parlamenteket, a tudományos kongresszusokat és a népszerű napilapokat. A super-humanizmus az eugenika filozófiai megjelenési formája.

Az eugenika lényege.

Az eugenika lényege éppen abban áll, hogy eredetében egyenlőnek tekinti az embert és az állatot, hogy a nemi kiválasztódás útján fokozatosan elkülönültnek lássa egyiket a másiktól.

Az eugenika lendülete Darwinnal veszi kezdetét. Az ember és állat között az eugenia által felállított párhuzam következményeképp viszontlátjuk a görög költő, a renaissance és a jelenlegi szociológusok okfejtéseit a tudomá-

nyos világot materialista fejlődésmentével megbolygató biológus gondolatának kifejezésében:

„Az ember — írja Darwin — aprólékos gonddal tanulmányozza lova fajának, marháinak, kutyáinak jellegzetességeit, mielőtt párosítaná őket; de mikor a saját házasságáról van szó, ezekkel a különleges adottságokkal csak ritkán, vagy éppen sohasem törődik. Pedig mégis csak kellene valamit tennie a kiválasztás által leszár-mazottainak nemcsak egészsége és külső megjelenése, hanem erkölcsi és szellemi tulajdonságai érdekében is.“

A gondolat ugyanaz és még a kifejezőmód is csaknem azonos. Az eugenika kiindulópontja abban a felfogásban gyökeredzik, hogy az embert úgy tekinti, mint az állatot. Amint sikerült nekünk megjavítani az állatfajokat oly mértékben, hogy új fajokat is létrehozunk és azokat mesterségesen szaporítjuk, hasonlóképp javítani kell az emberi fajt is a kereszteződés szigorú rendszabályozásának eszközével. A jövődő rendezett államában az új egyedek létrehozatala csak a kellően ellenőrzött és tökéletesített emberi méntelepeken fog történni ugyanolyan módon, mint ahogyan sikerült elérnünk tiszta fajú állatokat, hála a keresztezés gondos kiválasztásának.

Pontosan ez volt Galton kiindulópontja is, mikor elkápráztatva az 1859-ben megjelent *Fajok Keletkezése* fejlődéstani elméleteitől, elhatározta, hogy azokat teljes egészükben az emberi nemre is alkalmazni fogja. 1865-ben ezt írta a *Mcmillan's magazine*-ban:

„Igen jelentős az a befolyás, melyet az állati életre gyakorolhat s amellyel az alakok különbözőségének minden fajtáját létrehozhatja. Úgy látszik, hogy a jövődő nemzedékek fizikai szerkezete ép oly formálható lesz, mint az anyag, a kiválasztó hatása alatt. Az a szándékom, hogy kimutassam, mint ahogyan még tudomásom szerint soha ki nem mutatták, hogy a szellemi tulajdonságokat ez a közbelépés teljesen hasonló módon befolyásolja. Vagyis: minden ember az öröklés eredménye. Az öröklés pedig kormányozható, akárcsak egy mechanikus erő.“

Mint ahogy a növényeknél és az állatoknál a mendelizmus módot adott, hogy a növény- és állatfajok szaporodásának ritmusát megismerjük, ugyanezt az okoskodási módot lehet alkalmazni az emberi öröklésre vonatkozólag. Mivel az ember nem egyéb tökéletesedett állatnál, a legmegfelelőbbeknek természetes kiválasztása a természet éltani tökéletesedésének törvénye lett. Csak rá kell bízni az emberre azt, ami eddig a Természet, vagy a Gondviselés gondjára volt bízva. Így keletkezett és fejlődött a modern eugenetika és főként az eugenika, az eugenikus fatalizmus, az eugenikus materializmus. Mindez pedig

nem egyéb, mint a felsőbbrendű ember elérése pusztán emberi erővel törő rögeszme.

Ha valaki ezelőtt tíz évvel akart az eugenikával foglalkozni, küszködnie kellett a tudományos kutatások és kísérletek hiánya miatt. Ma, épp ellenkezőleg, ezek túlkapásai miatt kerül zavarba. Ily rövid idő alatt a faj problémájára vonatkozó könyvek, kongresszusok, társaságok, folyóiratok annyira megsokasodtak, hogy csak speciálisták tudják már kellően követni a mozgalmat. Minthogy azonban az erkölcsi, filozófiai, sőt még a vallási problémáknak is végtelen sorozatát öleli fel, mégsem lehet az eugénikát átengedni egyedül az eugenikusoknak. Mindnyájunkat érdekel, mert a világ és a modern ember problémájával foglalkozik. Az eugenika manapság divatos tudomány; sőt — mint Galton valóban mondotta is — több mint tudomány: vallás.

Galton előre látta, hogy az eugenika ép úgy hitelt talál a modern embernél, mint egy új vallás. És húsz év sem telt el halála óta, s már tanui lehetünk jövendölése valóraválásának. Az Egyesült Államokban jelenleg kettős jelenséget észlelünk ebben a gondolatkörben: az eugenika vagy csatlakozik a protestantizmushoz a „*Tudományos és Vallásos Előrehaladás*” felé való állandó nyomulásában, vagy pedig az eugenikát magát tekintik új vallásnak. André Sigfried, aki egész pontosan megfigyelte ezt a jelenséget, híres könyvének VII. fejezetében egy szellemes mondatban így foglalta azt össze: „Ha az Egyesült Államokba utazik, vegyen egy Bibliát, de ne feledje el elvinni az eugenika kézikönyvét sem; ezzel a két poggyással soha sem fog messze eltérni a tengelytől.”

Ha magukat az északamerikai szerzőket kérdezzük meg, pontról pontra megtaláljuk náluk az idézett idegen szerző állításának megerősítését. Az Egyesült Államokban az eugenika valóban az lett, aminek alapítója előre látta. Szerintük nemcsak az amerikai faj, de az emberiség és a vallás jövője is a nemi racionalizálástól függ.

Albert Edward Wiggam, ebben a gondolatkörben az északamerikai írók legjellegzetesebbje, így ír erről:

„A születések közvetlen ellenőrzése lehet az a döntő tényező, mely meghatározza az ember földi hivatását és szerepét s ez fogja alakítani a civilizáció jövőjét.”

Könyve végén Szent Pált említi és azt mondja:

„Nem látom be, milyen oknál fogva ne szeretnék az emberek azt a biztos alapokon nyugvó és építő hitet, mely képessé teszi őket — hála saját tudásuknak — hogy emelt homlokkal, az Úr di-

csőségét zengve, az Ő törvényeit okosan használva haladjanak előre, saját fejlődésüket diadalról diadalra vezetve, hogy saját értelmük segítségével afele az isteni kép felé forduljanak, mely a legszébb és legtündöklőbb látomásként él lelkükben. Ily értelemben az eugenika ép oly nagy, mint az ember reménykedő és álmodozó képessége; ép oly mély, mint az a tehetsége, hogy teljesen megismerje és irányítsa saját természetének törvényeit; ép oly átfogó, mint az a képessége, amellyel társadalmi erőfeszítéseit szervezi egyre gyümölcsözőbb célok elérésére.“

Ékesszólóan elmondja ez a szöveg, mennyire összekeveri a szerző az eugenikát és a vallást, úgy tekintve a *birth controll*, mint az Örvendetes Újságot, a huszadik század Evangéliumát.

Igen jellemző az a csodálkozás, mellyel ezt az önző nemi racionalizmust ellenző katolikus tanítást kíséri:

„Nem hivatásom, hogy bíráljam a vallást vagy a katolikus teológiát, de egyet mégis meg kell mondanom: pusztán biológiai szempontokra helyezkedve, nem látom, hogyan választhatott volna a katolikus egyház szellemesebb módszert, hogy saját bukását és vesztét okozza, mint az általa elfoglalt biológiai pártállást.“

Mégis, egyik könyvében az amerikai eugenika ez a fő-bonca még zamatosabban fejezi ki magát — meg kell jegyezmem, hogy egyáltalán nem gúnyosan beszélek; az amerikaiak nem ismerik a tréfát és ez a szerző mindig megőrzi zavarhatatlan komolyságát. Ime, mit mond ez az eugenikus jelenség 1923-ban megjelent könyvében: „Ha Jézus közöttünk van, ő elnököl az eugenikus kongresszuson.“

Nekünk többieknek is vannak matadorjaink. De azt hiszem, senki közülünk nem volna képes egy ilyen kaliberű felfedezésre. A nagy északamerikai eugenikus így folytatja:

„A tudomány nem azért jött létre, hogy lerontsa a Biblia etikai lényegét, hanem hogy teljessé tegye azt. Nem is tehetett egyebet, mint hogy azt teljessé tegye és az eugenika, nem lévén egyéb, mint szerves, tudatos és értelmes fejlődés, meghozza az emberiség teljes krisztianizálódásának programját.“

Hol van az a humorista, aki ennél zamatosabb dolgot tudna találni, hogy kigúnyolja a jelenlegi eugenikus gondolkodásmódot, amely azt állítja, hogy regenerálja az emberiséget azzal, hogy detektívekkel ellenőrzi a hálószo-bákat?

A tény az, hogy a modern — és nem csupán az észak-amerikai — szellem ezen az állásponton van az eugenikát illetőleg. Elég végiglapozni Nisot könyvét az eugenikus

mozgalomról, hogy beigazolva lássuk: Galton szavai egyre inkább igazakká válnak. Az a tudomány, melyet ő alapított, valóban vallás, legalább is napjaink vallása. Annál is inkább mondhatjuk ezt, mert leglelkesebb szolgálói állandóan vallási elemeket választanak a hasonlatok összetevőjéhez. Egészen helyénvaló itt megjegyezni, ebben a gondolatkörben, egy modern angol író nevét, akit kevésbé ismernek Anglián kívül, jóllehet rendkívül érdekes: Anthony M. Ludovici.

Ez a rendkívül eredeti tanulmányíró egy fajta forradalmár Shaw, aki a „torie”-kkal szemben ugyanabban a hasonlósági és független viszonyban van, mint Shaw a travailistákkal. Ludovici kiadott 1923-ban és 1926-ban két, az eugenikával foglalkozó és igen nagy jelentőségű kötetet: *Voman a vindication* és *Man and indictment*; kénytelen vagyok beérni azzal, hogy megemlítem őket, mert az ösztökélő gondolatoknak és a kísérő magyarázatoknak egész világát alkotják, kezdve a legigazabbaktól a legképtelenebbekig. És az ő nietzschei eugenikáját semmiképp sem lehet összehasonlítani szellemi értékét tekintve az északamerikai ártatlanul őszinte eugenikával. De tanítása semmivel sem alábbvaló amannál a szerző által neki tulajdonított vallási érték szempontjából.

Ha Wiggam úgy tekint az eugenikát, mint az egész emberiség krisztianizálódásának programját, Ludovici ellenkezőleg, a kereszténységben az eugenika teljes tagadását látja. Az emberiség regenerálására alkalmas eszközök keresése közben — mert az emberiség regenerálása a legkevesebb, a mai eugenikusok kevesebbre nem is gondolnak, mint az emberiség regenerálására — Ludovici érzi a szükségességét „egy új vallásnak, mely a jelenségek mögött fekvő képesség tiszta, intellektuális észrevevésén alapul épp annyira, mint ennek a képességnek mély és emóciós viszonyán.” „De, — folytatja — hogy ily feladatot teljesítsünk, új emberfajra (sic!) van szükség, és az egyetlen, amit tehetünk az az, hogy ezt megteremtjük.” Az új emberfaj megteremtése az a feladat, melynek megoldására közbelép az eugenika, mert az új vallás, mely meg fogja menteni és újjá fogja alkotni az emberiséget, ahelyett, hogy az emberi test aszketizmusára épülne, kizárólag az „emberi test kultuszán” nyugszik. Ludovici új-pogány, a szó teljes értelmében. Ezért tekint a kereszténységet, — vagy legalább is azt, amit ő annak nevez — anti-eugenikusnak, vagy — amint az eugenikusok egymás közt mondani szokták — „dysgenikusnak”.

„A kereszténység dysgenikus hatást gyakorolva a világra és — ma-
gával ezzel az állásfoglalásával — megsokszorozva a fizikailag te-
hetetlenek számát, sokkal többet tett a vallásos érzés kiölésére,
mint annak növelésére. A modern hitetlenség, az istentagadás és
a vallási közönbőség olyan jelenségek, melyeket még a vad né-
pek között sem találunk meg, s ezek mind valójában a keresztény-
ség dysgenikus értékeiből támadt degenerálódás eredményei és
végeredményben abból az ellenszemből származnak, melyet a ke-
rszténység a test irányában tanusít.“

Mint hogy az eugenika egyenesen a test tudománya; mint hogy a belőle származó új vallás — mely arra van hivatva, hogy megújítsa az emberiség vallásos érzését — a test tiszteletére van alapítva: ismét megállapíthatjuk azt a belső kapcsolatot, amely az összes eugenikus gondolkozóknál kialakul, — tudatosan vagy tudattalanul — a val-
lás és az eugenika között.

Azt a tényt kívánom leszögezni, hogy mindazok a je-
lenlegi eugenisták, akik az eugenika problémájának nem-
csak közvetett és politikai, hanem filozófiai szemléletére
is törekszenek, az eugenikát nem mint tudományt tekin-
tik, hanem mint vallást. Az eugenika tudományos vizsgálata megszűnt, helyébe annak kultusza lépett.

Ez a szörnyű eredménye annak a lassú forradalom-
nak, mely a modern gondolkodás tárgyi alapjaiban az egy-
mást követő nemzedékek tévedéseinek összehalmozódá-
sából származott. Az ember az Isten helyén; a test kultu-
sza a lélek kultusza helyett; az antropológia, mint a theo-
lógiánál felsőbbrendű tudomány. Végeredményében: a
XX. század antropocentrikus világszemlélete a XIII. szá-
zad teocentrikus beállítottságával szemben.

Az eugenika fejlődésének története.

Azzal fognak vádolni, tudom, hogy túlzok: hogy a
dolgok nem változtak meg ennyire; hogy ennek a tuda-
mánynak állásfoglalása sokkal tisztázatlanabb és bonyo-
lultabb; hogy az eugenika egészen szerény, kezdeti álla-
potban levő tudomány, telve jóakarattal és nem is kíván
egyebet, mint békességben élni a többi vallással és leg-
kevésbé sem akarja bitorolni bármelyiknek a helyét.

Természetesen. De törekvései nagyon is azok, mint
amelyeket megmutattam és amelyeket bizonyítani is igye-
keztem számos, sőt túlságosan sok idézettel, mert nem
akartam alaptalanul véleményt mondani.

Ha következésképpen valaki a mai élet külsőleges
mozgalmát figyeli, azt fogja mondani, hogy a változások
lényegtelenek. És mégis, az események mélyén a válto-

zások figyelemreméltók. A látszat alatt hatalmas forradalmak bontakoznak. És a nemi forradalmat — eltekin-tek a jóhangzástól és nem nevezem „eugenikus gondolko-dásmód” átalakulásának, mint az új tudomány fanatiku-sai — a nemi forradalmat és a sexológiát, ezt a másik új tudományt, a művészetek, a társadalomtudomány, a pszi-chológia, a nevelés minden ágában jelentkező nemi meg-szállottságot, a mai napig eltakart dolgoknak cinikus nyil-vánosságra hozatalát, az újfajta ember megteremtésének reményét, az új laikus messiást, a XXI. század felsőbb-rendű emberét: mindezt az eugenikus forradalmat nem lehet úgy tekinteni, mint egyszerű, ártalmatlan, bár rész-letesen tárgyalt orvosi kérdést.

Az eugenika oly gyorsan és oly széles területen tört előre, törekvései olyan nagy jelentőségűek, hogy nincs semmi túlzás abban, ha úgy tekintjük ezt a vallással ke-vert tudományt, — már csak az általa keltett fanatizmus-nál fogva is — mint a forradalmi materialista gondolko-dásmód részéről az emberi és keresztény szellemi érté-kek ellen intézett támadás alapjainak egyikét.

A német birodalom példája igen jellemző ebből a szempontból. 1933. július 14-én hirdették ki a sterilizáció-ról szóló törvényt és pár hónap alatt annyi esetben alkalmazták, hogy messze túlszárnyalták az Egyesült Álla-mokban végrehajtott ítéletek számát.

A törvény egyik-másik paragrafusa megérdemli, hogy újból elolvassuk.

1. §. Mindenki, aki öröklődő bajban szenved, műtéti beavatkozás útján terméketlenné tehető, ha az orvostudo-mány szerzett tapasztalata minden valószínűség szerint előreláthatóvá teszi, hogy leszármazói súlyos testi vagy lelki rendellenességet kell, hogy örököljenek.

A jelen törvény értelmében ilyen beteg mindenki, aki a következő öröklődő betegségekből szenved: 1. szü-letett elmebetegség; 2. schizofrénia; 3. visszatérő el-mezavar (maniacó-depressiva); 4. öröklődő epilepszia; 5. öröklődő vitustánc (chorea); 6. öröklődő vakság; 7. öröklődő némaság; 8. öröklött súlyos fejlődési rendelle-nesség.

Ezen kívül terméketlenné tehető minden polgár, aki súlyos iszákosságban szenved.

2. §. Mindenkinek, aki terméketlenné tehető, jogában áll eziránt kérvényt benyújtani. Ha a beteg elmebeteg-sége folytán jogaitól meg van fosztva; ha 18. évét még nem töltötte be, a törvényes képviselőnek áll jogában a

kérvényezés. Ez esetben azonban szükséges az árvaszék hozzájárulása. Ha nagykorú egyénnek gyámja van, e gyám beleegyezése szükséges.

A kérvényhez csatolandó egy német birodalmi diplomával rendelkező orvos bizonyítványa, melynek tanúsága szerint a terméketlenítés alá eső személy megkapta a kellő felvilágosításokat a beavatkozás következményeiről.

3. §. Ezen kívül kérheti a terméketlenítést: 1. a tisztí orvos, 2. a kórházak, magántéboldyák, gyógyintézetek és fegyházak igazgatói intézményük bennlakói részére.

Itt következnek azok a paragrafusok, melyek az öröklés egészségügyi bíróságával, annak eljárásával (vizsgálatok, szakvélemények) foglalkoznak és intézkednek a fellebbezési fórumról.

Az öröklés egészségügyi felsőbbbíróságnak határozata jogerős.

12. §. Ha a bíróság ítélete a terméketlenítésre vonatkozólag jogerössé vált, azt végre kell hajtani a terméketlenítendő akarata ellenére is, kivéve azt az esetet, ha egyedül ő maga kérvényezte volt. A hivatalos orvos meg van bízva, hogy az illetékes közigazgatási közegeknél a szükséges lépések megtételét kérje. Abban az esetben, ha más eszközök elégtelenek volnának, az erőszak is meg van engedve.

Ha oly körülmények merülnek föl, melyek az eset új vizsgálatát szükségessé teszik, az öröklés egészségügyi bírósága köteles új eljárást indítani és újabb intézkedésig megtiltani a sterilizáció végrehajtását. Ha a terméketlenítést kérő első kérvény visszautasított, az ügy újrafelvételére csak akkor engedhető meg, ha olyan körülmények merülnek fel, melyek megokolják a sterilizációt.

*

A Saint Luc médical belge 1936. januári számában Guchteneere doktor következő sorait olvassuk:

„Megvannak a német igazságügyminisztérium által közölt hivatalos statisztikák: az 1934. év folyamán 56.244 sterilizációt hajtottak végre a 205 egészségügyi bíróság és 26 felsőbb bíróság ítéleteinek következtében. Az egészségügyi bíróságok elé önként és intézmények orvosai és igazgatói által előterjesztett kérvények száma 84.525-re rúg: ezek közül 42.903 férfi és 41.622 nő volt. A birodalom minden 770 lakosára egy eset jut. 1934. decemberéig 64.499 ítéletet hirdettek ki: ezekben bennfoglaltatik a már említett 56.244 sterilizáció, 3.692 kérvényt pedig elutasítottak. A fennmaradó eseteket elnapolták vagy végrehajtásukat felfüggesztették. 8.219 felleb-

bezés volt; ezek közül megvizsgáltak 5.245-öt. Az érdekeltekre kedvező ítéletek száma mindössze 37 volt.

Az ember kénytelen elgondolkozni ezeknek a számoknak láttára, főként, ha összehasonlítjuk a végrehajtott esetek számát a 16.066 amerikai sterilizációval, melyeket 25 év alatt hajtottak végre egy olyan nép körében, melynek merészsége és az új dolgok iránti érzéke igen jól ismert.

„Azonkívül — mint arra Vervaeck doktor figyelmeztet — ehhez a jelentős számhoz még hozzá kell venni az 1933. december 24-i törvény értelmében az elítélteken végrehajtott büntető kasztrációkat. Az említett törvény kiegészíti a sterilizációs törvényt oly értelemben, hogy a szociális védekezést tűzi célul és óvja a társadalmat a közrendet különösen veszélyeztető gonosztevőkkel szemben. Alig ismerjük e törvény alkalmazásának mértékét; csak a berlini Moabit-börtönre vonatkozó statisztikát adták közre. 11 hónap alatt 111 kasztrációt hajtottak végre; valószínű, hogy a német birodalomban végrehajtott kasztrációk száma aránylag magas, ha a többi országokban végrehajtott eugenikus törvénykezés által elrendelt hasonló műtétekkel hasonlítjuk össze. Pedig a törvény betűje szerint a kasztrációnak mindig önkéntesnek kellene lennie.“

Szükséges tehát, hogy minden lehető elővigyázatossággal nézzük ezt az új tudományt. És különösen fontos, hogy éles különbséget tudjunk tenni aközött, ami hasznosat és ami ártalmosat tartalmaz. Igyekeztem megmutatni, hiteles idézetekkel bizonyítani, hogy nem csupán egy új tudományról van itt szó: hiszen amit a tudományos szellem köpenye alatt magával hoz, nem egyéb mint egy abszolutisztikusan materialista filozófiának (az ember és az állat egy szintre hozása) és egy abszolutisztikusan az államfelség elvét valló politikának (az állam beavatkozási joga az egyének legbelsőbb életébe) kiterjesztése oly területekre, melyek eddig számára sérthetetlenek voltak.

Állandóan hallhatjuk és olvashatjuk az újságokban az egész világon elterjedt véleményt, hogy „belénk gyökerezett előítéleteink vannak és ezek ellen harcolnunk kell, hogy biztosítsuk az eugenikus felfogás győzelmét.” Nos, ezek az úgynevezett előítéletek nem többek és nem kevesebbek, mint belső életünk legszentebb, legbelsőbb, legsérthetlenebb területei és semmi körülmények között sem vagyunk hajlandók eltérni, hogy oda az állam rendőri és áltudós hatalma belenyúljon. Ezek a területek a mi lelkiismeretünk számára és ennek következtében az örök hatalomnak, nem pedig az időlegesnek vannak fenntartva.

Ezt kell jól a fejébe verni a maradéktalan eugenis-

táknak. Számos pont van, amelyen nem engedünk és nem is fogunk engedni sohasem. És ugyanezért kell az eugenikát „korlátai” között néznünk, hogy megakadályozhassuk, nehogy korlátoltságának kiterjesztésével könnyen lerombolja mindazt, ami számunkra az egyéni szabadság lényegét alkotja.

Mi sem vagyunk elégedettek a világ mai folyásával. Mi is sokat „regenerálnánk.” Mi is keressük a kiválasztás és fejlődés útjait. De nem ugyanazzal a módszerrel. Vagy még pontosabban: egynémely módszerrel — amelyeket pedig az új vallás legjobban ajánl — határozottan szembehelyezkedünk. Szerintünk az igazi eugenika az igaz vallás és igaz értelem szövetségéből származik. Mi nem keressük új vallást. Mi nem egyezünk abba bele, hogy bármelyik tudomány, vagy bármelyik polgári hatalom kisajátítsa azokat a területeket, amelyek egy más tudományból, egy más fajta hatalom akaratából támadtak. Mi nem vagyunk sem anarchisták, sem az államosítás túltengésének hívei. Mi nem tartjuk, hogy a nemi élet teljesen szabad. De azért nem fogadjuk el az állam beavatkozását ott, ahol semmi keresnivalója sincs. Mert vannak olyan területek, ahol csak a természeti vagy a kinyilatkoztatott törvények, nem pedig a tételes törvények állíthatnak korlátokat.

Következésképpen nem lehet valójában semmit felhozni az eugenezis ellen, csupán az eugenika ellen, mert ez utóbbi nem egyéb, mint korlátlan, tisztán természeti alapon álló és étatista eugenezis.

„A katolicizmustól távol áll, hogy megakadályozza az eugenikus reformokat; ellenkezőleg, arra törekszik, hogy azt elősegítse, megadván neki a tartós alapot, a szellemi alapot. Így tekintve a dolgot: Isten a faji fejlődés kezdete és vége. Mi együtt működünk Vele. Ebben a rendszerben az eugenika elfoglalja a maga helyét mint közreműködő, de nem mint rendelkező.” (T. J. Gerard.)

Anthony Ludovicinek az a kijelentése, hogy a kereszténység lényegében dysgenikus a test iránt tanúsított megvetése folytán — nem igaz, csak egy, az egyház által eretneknek nyilvánított szektára, a manicheistákra vonatkozóan. Minden valóban keresztény filozófiában a test és a lélek közötti összhang lényeges, különösképpen a tonizmusban, mely mindkettőnek állagi egységét állítja: szent Tamás számára az, amit Farias Brito „a szellem fizikai alapjának” nevez, nem pusztán kiindulópont volt, hanem valóban alapvető tényező.

És mint V. Sertillanges atya mondja:

„Az arisztoteleszi pszichológia adta a tomista filozófia alapvető, merészen és geniálisan — a tudomány jövőjére gondolva én még hozzáteszem: gondviselésszerűen — megújított principiumát, hogy az emberi lelket nem lehet meghatározni teljességében, csak az általa éltetett és vele lényegi egységet alkotó test működésében.“

S hallgassuk csak meg Szent Tamás szavát:

„Az emberek különböző hajlandóságai a lélek tevékenységének szempontjából testük különböző hajlandóságaitól függenek.“ „A testnek helyes szerkezete együtt jár a lélek nemességével...amiből arra lehet következtetni, hogy akik finom tapintó érzékkel rendelkeznek, nagyobb lelki nemességgel vannak megáldva.“ (De anima, XIX.)

Ha az a filozofus, aki így beszél, megveti a testet, szeretném tudni, mit mondjon, aki dicsőíteni akarja azt. Nem képzelhető tökéletesebb apológiája az emberi testnek, mint Szent Tamásnak ezek a szavai, melyek szerint annál többre becsüli a lelket, minél tökéletesebb a test. Ez az állítás legfeljebb a naturalizmushoz való túlságos közeledése miatt hibáztatható. Ha pedig a középkori költőtől a modern filozofus költőhöz, az a-katolicizmus jellegzetes dicsőítőjéhez, Paul Valéryhez fordulunk, teljes meghazudtolását találjuk nála Ludovici és a hozzá hasonló gondolkodók egész végeláthatatlan sora szavainak. Ezek a kereszténységről aszerint a hamis és elváltoztatott kép szerint ítélnék, amelyet az új pogányok adnak róla. Ime, hogyan kommentálja Paul Valéry a test feltámadásának dogmáját egyik tanulmányában:

„Egy olyan dogma, mely megadja a testi szervezetnek ezt az alig másodlagos fontosságot; amely észrevehetően kisebbíti a lelket; amely megtiltja és bennünket megkímél a neveltségességtől, hogy azt magunknak elképzeljük; amely egészen odáig megy, hogy kötelezi a lelket, hogy újra testbe szálljon, mert csak így vehet részt az örök élet teljességéből, ez a liszta szellemiséggel oly ellenkező (sic) dogma a legészrevetőbb módon elkülöníti az Egyházat a többi keresztény vallások legnagyobb részétől.“

Ilyen körülmények között egy tudomány sem alkalmasabb, hogy helyet foglaljon a tudományok tomista hierarchiájában, mint az eugenika, mely az emberi nem javítására törekszik. A tévedés, mint mindig, a teljes valóság megcsonkításában van: abban a tényben, hogy az eugenikát mint tiszta tudományt tekintik, melyet határtalanul lehet alkalmazni. Azok között van eltérés, akik egy bizonyos tevékenységet ruháznak az eugenikára és másrésztől azok között, akik azt alkalmazási módjában határtalannak és független tudománynak akarják tekinteni.

Vannak-e vagy nincsenek határai az eugenikának? Ez a kényes pontja a kérdésnek. A meggyőződéses euge-